

RUSYA FEDERASYONU ÜLKE RAPORU

KASIM 2022

*Gebze Ticaret Odası
Ticaret Bölümü*

RUSYA FEDERASYONU

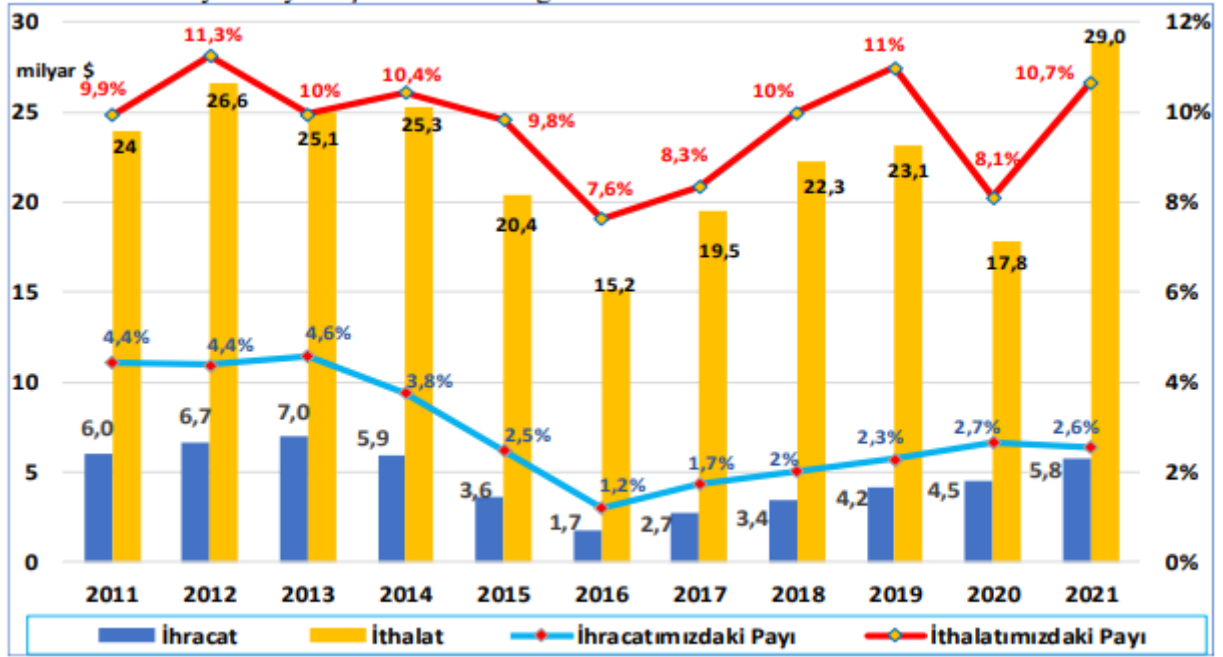
A) GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

Gösterge	2016	2017	2018	2019	2020	2021
GSYİH (milyar \$)	1.290	1.581	1.651	1.700	1.466	1,774
GSYİH (milyar ruble)	85.616	91.843	103.862	109.608	107.390	131.015
Reel GSYİH Büyümesi	%0,2	%1,8	%2,8	%2,2	-%2,7	%4,7
Kişi başı GSYİH (\$)	8.798	10.766	11.244	11.585	10.011	12.165
Kişi başı GSYİH (SAGP, \$)	24.128	25.926	28.821	30.068	29.937	34.061
İhracat (milyar \$)	285	357	449	423	337	492
İthalat (milyar \$)	182	227	238	244	232	294
Dış ticaret dengesi (milyar \$)	103	130	211	179	105	198
Cari işlemler dengesi (milyar \$)	24,5	32,2	115,7	65,5	36	122
İşsizlik oranı (Aralık ayı itibarıyla)	%5,3	%5,1	%4,8	%4,6	%5,9	%4,3
Tüketici Enflasyonu	%5,4	%2,5	%4,3	%3	%4,9	%8,4
MB politika faizi (31 Aralık itibarıyla)	%10	%7,75	%7,75	%6,25	%4,25	%8,5
Toplam dış borç (milyar \$)	512	518	455	491	467	482
Uluslararası rezervler (milyar \$)	378	433	469	554	596	631

Kaynak: Rusya Merkez Bankası, Rosstat, IMF, Trademap

B) TİCARET

Rusya ve Türkiye arasında 2000 yılında 4,5 milyar dolar olan ticaret hacmi, artan petrol fiyatlarının da etkisiyle 2008 yılında rekor seviye olan 37,8 milyar dolara yükselmiş, 2021 yılında ise yaklaşık 34,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2013 yılında Rusya'ya yönelik yaklaşık 7 milyar dolara ulaşan ihracatımız (4'üncü sıra); 2020 yılında yaklaşık 4,5 milyar dolar, 2021 yılında ise %28,1'lik bir artışla 5,8 milyar dolar seviyesinde tezahür etmiştir (10'uncu sıra). Anılan dönemde Rusya'nın toplam ihracatımız içerisindeki payı ise %2,56 olmuştur

Kaynak: TÜİK (2019 yılı ve sonrası için Genel Ticaret Sistemi verileri esas alınmıştır.)

C) HİZMET TİCARETİ

2021 yılında Rusya'nın hizmet sektörü dış ticaret hacmi %16,8 oranında bir artışla 132 milyar dolara dayanmıştır. Sektörde dış ticaret açığı ise %20'nin üzerinde artarak 20 milyar doları aşmış bulunmaktadır (Rusya Merkez Bankası, 2022). Böylelikle ülke, küresel hizmet ihracatında 23'üncü, ithalatında ise 18'inci sırada kendisine yer bulmuş; 9,3 trilyon dolarlık küresel hizmet ticareti hacmine %1,4'lük bir katkı sağlamıştır.

Yıl	2019	2020	2021	Değişim
İthalat	1.232	982	1.250	27,2%
İhracat	7.670	2.842	4.649	63,6%
Ticaret Dengesi	6.438	1.859	3.399	82,8%
Ticaret Hacmi	8.902	3.824	5.899	54,2%

Kaynak: Rusya Merkez Bankası

D) LOJİSTİK VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ

Türkiye ile Rusya arasındaki kapsamlı ticari ve ekonomik ilişkiler, Türk menşeli mal ve hizmetlerin Rus pazarına ulaşımını ikili ilişkiler açısından en önemli konulardan birisi haline getirmiş, bu çerçevede iki ülke arasındaki lojistik hizmetlerinin önemini artırmıştır. Ancak; ikili ticaretin yapısı, Rusya ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı konusunda bir asimetri oluşturmaktadır. 2021 yılında, Türkiye'den Rusya'ya ihraç edilen ürünlerin %35,9'u karayolu, %58,7'si denizyolu ve %2,3'ü havayolu ile taşınmıştır.

Rusya'dan ithal edilen ürünlerin taşınmasında ise %75,6 oranında denizyolu, %21 oranında boru hattı kullanılmıştır. Anılan ülkeden ithalatımızda karayolu ve havayolu taşımacılığının payları ise sırasıyla %1,7 ve %1,3'tür. Demiryolu taşımacılığı ise ithalatımızda %0,4, ihracatımızda ise %0,03 gibi düşük seviyelerde seyretmiştir.

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP)

FORM A menşe belgesi ibraz edilmek kaydıyla üçüncü ülke menşeli ürünlerin ithalatındaki gümrük vergilerinin %25'i oranında indirim yapılarak bazı ürünlerin ülkeye girmesine imkan sağlayan GSP'den faydalanabilmek için, ithal ürünün menşei olan ülkenin ithalatçı ülke tarafından gelişmekte olan ülkeler statüsünde kabul edilmesi gerekmektedir. Avrasya Ekonomik Birliği (AEB)'nin ana yürütme organı olan Avrasya Ekonomik Komisyonu Konseyinin 05/03/2021 tarihli toplantısında; gelişmekte olan ülkeler listesinde bulunan 103 ülkeden aralarında Türkiye, Çin, Güney Kore, Arjantin ve Brezilya'nın da bulunduğu 75 ülke GSP kapsamından çıkarılmış ve söz konusu uygulama değişikliği 12 Ekim 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla Türk menşeli bazı ürünlerin GSP kapsamında indirimli gümrük vergileri uygulanmak suretiyle ithal edilmesine yönelik uygulama ortadan kalkmıştır.

Gümrük İşlemleri

Avrasya Gümrük Birliğine ihraç edilen mallara ilişkin olarak gümrük vergisi ve sair mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekmektedir. Rusya sınır gümrük idaresinde; ithalatçı, distribütör, nakliye firması veya gümrük müşaviri tarafından gümrük ödemeleri yapılmalı ve gerekli belgeler eksiksiz olarak ibraz edilmelidir. Gümrük beyannamesine ilaveten, Rus gümrüklerinde gerekli olan diğer belgeler; eşya kıymetini tevsik edici belgeler (Satıcı tarafından onaylanmış 8 fiyat listesi, fatura, ihracat beyannamesi örneği), taşıma belgeleri, gerekli uygunluk sertifikaları, menşe belgesi, varsa lisans ve izinler ve sigorta poliçesi (CIP, CIF taşıma şekli ise) şeklinde sıralanabilir.

Rusya'da tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85'inin gümrük vergileri 'ad valorem' (gümrük kıymetinin belirli bir oranı) olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise 'ad valorem' ve 'spesifik' (birim miktar üzerinden sabit tutarlı) vergilerden yüksek olanının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya'nın DTÖ'ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyeliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6'dır). Rusya'nın ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2021 yılında %4,2 seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %20'leri aşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır. Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespittir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiği değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise 'transfer fiyatlandırması' en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

E) GÜNCEL BİLGİLER

Dünya Bankası'nın her yıl düzenlenen ve ülkelerin iş yapılabilirliğini irdeleyen iş yapma kolaylığı (Doing Business) çalışmasının 2020 raporuna göre; iş yapılabilirliği açısından 2011 yılında 120'nci sırada yer alan Rusya, 190 ekonomi içerisinde 28'inci sıraya yükselmiştir. Dünya Bankası'nın bahse konu raporunda 33'üncü sırada yer verilen ülkemiz ise özellikle yatırım, dış ticaret ve vergi alt göstergelerinde Rusya'ya göre daha üst sıralarda yer almaktadır.

147 milyona yaklaşan nüfus büyüklüğüyle Rusya, başta gıda ürünlerinde olmak üzere oldukça önemli bir tüketim gücü taşımaktadır. 2021 yılında ülkenin perakende sektöründe oluşan satış hacmi %7,8'lik bir artışla yaklaşık 39,5 trilyon rubleye (\$534,6 milyar) ulaşmış, bunun yarıya yakın kısmı ise (\$251,3 milyar) gıda ürünlerinin (içecek ve tütün mamulleri dahil) satışından elde edilmiştir. 2021 yılında “catering” hizmetleri ise 26,1 milyar dolarlık bir hacimle perakende satışlara katkı sağlamıştır.

COVID-19 pandemisi sürecinde pazara giriş uygulamalarında görülen en önemli gelişme e-ticarete yönelimin hızlı bir şekilde artmasıdır. Özellikle pandeminin ekonomik etkilerinin en çok hissedildiği 2020 yılının Nisan-Mayıs döneminde birçok zincir marketin e-ticaret platformu kapsamındaki satışlarında önemli seviyelerde artışlar görülmüştür. Bu vesileyle, 2020 yılında Rusya’da e-ticaret hacmi %59 oranında artarak 3,2 trilyon rubleye (\$43,7 milyar) ulaşmıştır. Toplam satışların %86’sı ise yurt içi e-ticaret sitelerinden gerçekleştirilmiştir. Söz konusu satışlarda ev eşyaları (%28,2), hazır giyim ve ayakkabı (%21) ile gıda ve yemek hizmetleri (%10,2) ön plana çıkmaktadır.

Söz konusu yapıda özellikle e-ticaret uygulamalarını gıda ürünlerine yönelik olarak ilk defa kullananların sayısındaki artış ile gıda ürünlerinde kısa raf ömrüne sahip süt ve süt mamulleri ile et ürünlerine yönelik harcamalarda görülen artış, gıda ürünlerinde tüketici seviyesinde tecrübe edilen yapısal önyargıların aşıldığı izlenimini vermektedir. Nitekim, 2020 yılında gıda ürünlerinde e-ticaret hacmi %214 artarak 135 milyar rubleye (\$1,8 milyar) ulaşmış olup, Moskova ve St. Petersburg şehirleri gıda ürünlerine yönelik e-ticaret işlemlerinde ön plana çıkmaktadır.

Avrasya Ekonomik Topluluğu Komisyonunun 25 Aralık 2012 tarihli ve 293 sayılı Kararı uyarınca; Gümrük Birliğinde uygulanacak olan Sertifika biçimleri Teknik Düzenlemeler çerçevesinde yasalaşmış ve 15 Şubat 2013’ten itibaren uygulanmaya başlanmıştır. AEB üyesi her ülke için ayrı ayrı belge alma zorunluluğunu ortadan kaldıran ve zaman tasarruf sağlayarak ülkeler arasındaki ticaretin hızlanmasına vesile olan mevcut Teknik Düzenleme sistematığında “EAC Uygunluk Sertifikası” ve “EAC Uygunluk Beyanı” şeklinde 2 çeşit sertifika tipi bulunmaktadır. “EAC Uygunluk Sertifikası”, belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1,2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilmektedir. Sertifikasyon için numune testi ve üretim yapılan fabrikaya ziyaret gereklidir. “EAC Uygunluk Beyanı” ise, Gümrük Birliği veri tabanında kayıt edilmektedir. Başta makina ve ekipman güvenliği konusuna giren endüstriyel ürünler uygunluk beyanı kapsamında yer almaktadır. Belirli sayıdaki ürün için, parti bazında ya da 1, 2, 3, 4 ve 5 yıllık seri üretim bazında düzenlenebilen “EAC Uygunluk Beyanı” için numune testi, üretim yapılan fabrikaya ziyaret ve sertifikasyon süresince yıllık inceleme gerekli değildir.

Rusya’da 2024 yılına kadar kayıt dışılığın azaltılması ve tüketici refahı da gözetilerek eşit rekabet koşullarının tesisinin sağlanması amacıyla dijital ekonomiye geçişin bir parçası olarak; tüm ithal ürünlerin, “QR” kodlarıyla etiketlenerek ülkeye girişinden nihai tüketiciye ulaşmaya kadarki sürecinin izlenebilmesi amacıyla “Birleşik Ürün Etiketleme ve Takip Sistemi” ihdas edilmiştir. Söz konusu ürünlerin transit ticareti ve geçici ithalatı ise kapsam dışında tutulmaktadır. Anılan sistem sayesinde, tüketicilerin bir mobil uygulama aracılığıyla, üreticinin adı, üretim yeri, üretim veya satış tarihi ile saati, son kullanma tarihi, ürün numarası, parti numarası gibi bilgilere erişimi mümkün hale gelmiş, bu yolla ürünün arz zincirine ilişkin şeffaflık sağlanarak sahteciliğin önlenmesi amaçlanmıştır.

Rusya’da 2014-2016 yılları arasında ciddi şekilde hissedilen ekonomik kriz, ülkede bir takım sistemsel değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda, hâlihazırda doğal kaynaklara bağımlılık sebebiyle ülkede “ithal ikameci sanayileşme” eğilimi öncelik kazanmıştır.

Rusya’da uluslararası veya ulusal bir marka altında ülkeye ithalatı gerçekleştirilecek ürünlerin Rusya içerisinde satış-pazarlama ve/veya dağıtım hakkını haiz yetkili bir firma bulunması durumunda gümrük

işlemleri aşamasında Rusya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından söz konusu yetkili firmanın icazetinin alınmasını müteakip ürün ithalatına izin verilmekteydi. 2022 yılının Şubat ayı itibarıyla vuku bulan son jeopolitik gelişmeler doğrultusunda muhtelif firmaların Rusya içerisinde faaliyetlerine son vermesi ve yurt dışından anılan ülkeye mal tedarikini durdurması üzerine muhtelif ürünlerde ithalat gerçekleştirmelerinde %60'ı aşan düşüşler yaşanmıştır. Bu itibarla, üçüncü ülkelerde uluslararası veya ulusal bir marka altında serbest dolaşımda bulunan muhtelif ürünlerin satış-pazarlama ve/veya dağıtım konusunda Rusya'da yetkili firmanın onayı alınmadan ithalat işlemlerinin gerçekleştirilmesine yönelik bir dizi düzenlemeye gidilmiştir. Resmi imalatçısı tarafından üretimi gerçekleştirilen ve üçüncü ülkelerde resmi kanallarla serbest dolaşıma sokulmuş bulunan ancak Rusya'ya yönelik tedarikine yine üçüncü ülkedeki imalatçısı veya satış hakkı sahibi tarafından izin verilmeyen ürünlerin gerçekleştirilen ithalat işlemleri “Paralel İthalat” uygulaması olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda; Rusya'ya ürün tedarikini durduran veya ülke içi imalat faaliyetlerine son veren dost olmayan ülke firmalarının ilgili markaları veya ürünler “Paralel İthalat” uygulaması doğrultusunda bir liste halinde yayımlanmıştır. Ayrıca, “Paralel İthalat” uygulaması kapsamında yurt dışından ürün getiren firmaların herhangi bir hukuksal sorumluluk altına girmemesini teminen 213 sayılı Federal Kanun marifetiyle de gerekli düzenleme yapılmıştır.

Not: Çalışmada kullanılan veriler; TÜİK, T.C. Ticaret Bakanlığı, çeşitli ansiklopedi siteleri ile Gebze Ticaret Odası Dış Ticaret Eğitim Notlarından derlenmiştir.